

Історія

УДК 94:327(477) «1917/1918»

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20331558>

**Міжнародне становище Української Центральної Ради та її політика
щодо Антанти**

Дацків Ігор Богданович,

доктор історичних наук, професор,

професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

Недошитко Ірина Романівна

кандидат історичних наук, доцент,

завідувач кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-9233-7169>

Прийнято: 06.05.2026 | Опубліковано: 21.05.2026

***Анотація.** У статті досліджується міжнародне становище Української Центральної Ради та особливості її політики щодо держав Антанти в 1917–1918 рр. Розглянуто дипломатичні контакти УЦР із Францією, Великою Британією, США та іншими союзними державами, а також реакцію Антанти на українське державотворення в умовах Першої світової війни та революційних подій у колишній Російській імперії. Особливу*

увагу приділено чинникам, що впливали на формування зовнішньополітичних рішень як з боку українського уряду, так і з боку держав Антанти.

Новизна дослідження полягає у комплексному аналізі взаємозв'язку між внутрішньополітичними процесами в УНР та позицією Антанти щодо українського питання, а також у виявленні ключових дипломатичних механізмів, які визначали характер цих відносин. У роботі акцентовано увагу на суперечностях між декларативною підтримкою принципу самовизначення народів і реальними геополітичними інтересами союзних держав.

Методологічну основу становлять принципи історизму, системності та об'єктивності, а також методи порівняльного аналізу, історико-генетичний і проблемно-хронологічний підходи. Використано аналіз дипломатичних документів, листування та мемуарних джерел, що дозволило відтворити цілісну картину міжнародних відносин УЦР.

У результаті встановлено, що політика Антанти щодо УНР визначалася передусім воєнно-стратегічними інтересами та прагненням зберегти єдиний східноєвропейський фронт проти Центральних держав, що обумовило її обмежене й непослідовне ставлення до української державності. Зі свого боку, дипломатичні зусилля Центральної Ради, попри активність, не змогли забезпечити міжнародного визнання через відсутність єдиної зовнішньополітичної стратегії та несприятливу міжнародну кон'юнктуру.

Ключові слова: *Українська Центральна Рада, УНР, Антанта, дипломатія, Перша світова війна, переговори, міжнародні відносини.*

**The International Position of the Ukrainian Central Rada and Its Policy
toward the Entente**

Ihor Datskiv,

PhD hab. (History), Professor,
Professor, Department of International Relations and Diplomacy,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

Iryna Nedoshytko,

PhD in History, Associate Professor
Head of the Department of Information and Socio-Cultural Activities,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-9233-7169>

Abstract. *The article examines the international position of the Ukrainian Central Rada and the specific features of its policy toward the Entente states in 1917–1918. It analyzes the diplomatic contacts of the UCR with France, Great Britain, the United States, and other Allied powers, as well as the Entente's response to Ukrainian state-building amid the First World War and the revolutionary events in the former Russian Empire. Particular attention is paid to the factors influencing the formation of foreign policy decisions both by the Ukrainian government and by the Entente states.*

The novelty of the study lies in a comprehensive analysis of the interconnection between internal political processes in the Ukrainian People's Republic and the Entente's position on the Ukrainian question, as well as in identifying key diplomatic mechanisms that shaped the nature of these relations. The research highlights the contradictions between the declarative support for the

principle of national self-determination and the actual geopolitical interests of the Allied powers.

The methodological framework is based on the principles of historicism, systematization, and objectivity, as well as comparative analysis, historical-genetic, and problem-chronological approaches. The study draws on diplomatic documents, correspondence, and memoir sources, which made it possible to reconstruct a coherent picture of the UCR's international relations.

The findings show that the Entente's policy toward the Ukrainian People's Republic was primarily determined by military-strategic interests and the aim of maintaining a unified Eastern Front against the Central Powers, which resulted in a limited and inconsistent attitude toward Ukrainian statehood. In turn, despite active efforts, the diplomatic initiatives of the Central Rada failed to secure international recognition due to the absence of a coherent foreign policy strategy and an unfavorable international environment.

Keywords: *Ukrainian Central Rada, Ukrainian People's Republic, Entente, diplomacy, First World War, negotiations, international relations.*

Постановка проблеми. У період революційних трансформацій 1917–1918 рр. міжнародне становище Української Центральної Ради (УЦР) визначалося складним переплетінням внутрішньополітичних процесів і зовнішньополітичних викликів, пов'язаних із завершенням Першої світової війни та перегрупуванням сил на міжнародній арені. В умовах розпаду Російської імперії та загострення боротьби за державність Українська Центральна Рада була змушена одночасно формувати власну зовнішньополітичну стратегію і шукати міжнародного визнання, зокрема з боку країн Антанти, які на той момент відігравали провідну роль у світовій політиці.

Попри значний науковий інтерес до діяльності Української Центральної Ради, питання її дипломатичних відносин із державами Антанти залишається недостатньо комплексно дослідженим. У науковій літературі існують різні, інколи суперечливі оцінки ефективності зовнішньополітичного курсу УЦР, причин обмеженого визнання з боку Антанти, а також впливу міжнародного чинника на внутрішньополітичні рішення українського уряду. Недостатня увага приділяється також аналізу конкретних дипломатичних кроків, механізмів комунікації та об'єктивних геополітичних обставин, що зумовили специфіку взаємин між УЦР і країнами Антанти.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення міжнародного становища Української Центральної Ради в контексті сучасних підходів до історії міжнародних відносин та державотворчих процесів. Вивчення політики УЦР щодо Антанти дає змогу глибше зрозуміти причини дипломатичних успіхів і невдач українського визвольного руху, а також окреслити місце українського питання у системі тогочасних міжнародних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для вивчення зазначеної проблематики найбільший інтерес становлять праці безпосередніх учасників тих подій, зокрема дослідження М. Грушевського [1], В. Винниченка [2], Д. Дорошенка [3], О. Шульгина [4] та інших. Характеризуючи проблеми становлення державності загалом, вони торкаються і питань зовнішньої політики Центральної Ради та дипломатичної орієнтації на держави Антанти.

Починаючи з 90-х років ХХ ст., коли з'явилася можливість працювати з архівними джерелами, які були раніше забороненими для дослідників, побачили світ наукові праці, присвячені різним аспектам діяльності українських національних урядів. Серед таких праць заслуговують на увагу дослідження українських істориків В. Верстюка [5], Д. Веденєєва [6], І. Дацківа [7–9], О. Довгалець [10], О. Кучерука [11], О. Павлюка [12], В. Озеля

[13] та інші аналізують джерела з наукових позицій, неупереджено висвітлюють історію України із залученням архівних документів.

Отже, аналіз історіографії засвідчує, що проблема становлення української державності та зовнішньополітичної діяльності Центральної Ради знайшла відображення як у працях безпосередніх учасників подій, так і в дослідженнях сучасних науковців. Якщо ранні праці вирізняються певною суб'єктивністю та обмеженістю джерельної бази, то дослідження кінця XX – початку XXI ст. ґрунтуються на ширшому колі архівних матеріалів і відзначаються більшою науковою об'єктивністю. Це створює підґрунтя для комплексного та неупередженого осмислення зовнішньополітичних орієнтацій українських урядів зазначеного періоду.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність значної кількості досліджень, окремі аспекти взаємин Української Центральної Ради з країнами Антанти залишаються недостатньо вивченими.

Зокрема, потребує уточнення питання цілісності та послідовності дипломатичної стратегії УЦР, оскільки її зовнішньополітичні кроки часто розглядаються фрагментарно. Недостатньо дослідженим є і сприйняття українського питання урядами держав Антанти, зокрема мотиви їхньої стриманої позиції щодо визнання УЦР.

Важливим, але не до кінця з'ясованим, залишається вплив внутрішньополітичної нестабільності на ефективність дипломатичної діяльності Центральної Ради. Також бракує порівняльного аналізу політики УЦР щодо окремих країн Антанти та вивчення практичних механізмів реалізації дипломатичних контактів. Відтак, зазначені прогалини зумовлюють потребу в себічному дослідженні міжнародного становища Української Центральної Ради та її політики щодо Антанти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексний аналіз міжнародного становища Української Центральної Ради та визначення особливостей її політики щодо країн Антанти в умовах революційних подій 1917–1918 рр.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення наступних **завдань**: охарактеризувати міжнародні умови, в яких формувалася зовнішня політика Української Центральної Ради; проаналізувати основні напрями та зміст дипломатичної діяльності УЦР щодо держав Антанти; з'ясувати позицію країн Антанти стосовно українського питання та фактори, що її визначали; визначити вплив внутрішньополітичної ситуації в Україні на ефективність зовнішньополітичного курсу; оцінити результати та наслідки дипломатичних зусиль Української Центральної Ради у відносинах із Антантою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж літа 1917 р. держави Антанти та США фактично не проявляли інтересу до українського питання. Це зумовлювалося тим, що керівництво Української Центральної Ради на той час дотримувалося курсу на автономію у складі росії, а Тимчасовий уряд наполягав на продовженні війни до переможного завершення. У цей період провідну роль у європейській міжнародній політиці відігравала Франція як ключова держава Антанти, яка в ході Першої світової війни, особливо на завершальному етапі, значно посилила свої позиції. Водночас Францію та російську імперію поєднували тривалі союзницькі відносини, що зумовлювало зацікавленість Парижа у збереженні росії як потужного партнера у боротьбі проти Німеччини.

З огляду на це французьке керівництво не підтримувало появу нових державних утворень на території колишньої Російської імперії після її розпаду. Навпаки, воно докладало зусиль для збереження її територіальної

цілісності та військової сили, зокрема на українських землях, де діяли одні з найпотужніших фронтів – Південно-Західний і Румунський.

До збереження єдиної росії Францію, зрештою як і Англію та США, спонукали економічні інтереси. За підрахунками В. Косика, іноземні капітали, вкладені у російську імперію, сягали: «2242 млрд. золотих рублів. Із них Франція інвестувала – 581,4 млн., Велика Британія – 507,5, Німеччина – 441,3, Бельгія 341,6, США – 117,8 млн. Як бачимо, Антанта і США, безумовно, не мали наміру втрачати свої капітали в Росії. У промисловість України найбільше капіталів вкладала Франція – 210,6 із всіх 419,2 млн. руб. Тобто, більшість іноземних капіталів інвестованих в Україну, були французькими» [14, с.27–28].

Безумовно, першим завданням французької дипломатії було втримати російський фронт від Балтійського до Чорного моря, домогтися, щоб збереглася величезна військова сила, зокрема на території України. Адже на Східному фронті лише Німеччина впродовж 1917р. утримувала 74 дивізії, що становило 31% від усіх її військ в роки Першої світової війни [15, с. 324].

Навесні 1917 р. Південно-Західний фронт становив одну з найпотужніших військових сил, очолювану досвідченими та висококваліфікованими воєначальниками. Головнокомандувачем армій фронту був 59-річний генерал-лейтенант О. Готор, який мав ґрунтовну військову освіту та значний бойовий досвід: продовж війни він командував дивізією, корпусом і армією. Згодом він приєднався до Червоної армії, а у 1938 р. став жертвою репресій. Начальником штабу був генерал-лейтенант М. Духонін, який після більшовицького перевороту в Петрограді з 1 листопада обійняв посаду Верховного головнокомандувача російської армії. Польове управління Південно-Західного фронту розміщувалося в Києві.

До складу Південно-Західного фронту входили: «на Поліссі – Особлива армія генерала П. Балусева (три армійські та один кінний корпус), на Поділлі –

7-ма армія генерала Л. Бельковича (армійські, Сибірський і Кавказький корпуси), на Дністрі та Буковині – 8-ма армія генерала Л. Корнілова (шість корпусів), у районі Дубно–Броди – 11-та армія генерала І. Ерделі (армійські, Туркестанський і Сибірський кінний корпуси). У резерві перебували два гвардійські, три армійські та один кінний корпус. Загалом фронт налічував близько 40 дивізій і майже 600 тис. військових» [16, с. 124].

Не менш значним був Румунський фронт під командуванням генерала Д. Щербачова. До його складу входили 4-та армія О. Рагози, 6-та армія Опанаса Цурікова, 9-та армія А. Кельчевського, а також дві румунські армії; у резерві – армійський, кінний і румунський корпуси. Загальна чисельність становила близько 36 дивізій (майже 450 тис. осіб) [16, с. 124].

Отже, сили, що протистояли військам Центральних держав на Східному фронті, залишалися значними, що спонукало Антанту прагнути їх збереження навіть в умовах революційної дестабілізації. Саме тому вона підтримувала антибільшовицькі сили в росії та Україні, адже більшовики на чолі з Леніним виступали за негайне припинення війни, здобуваючи підтримку широких солдатських мас. Наявність численних російських військ на українській території суттєво впливала на політику Центральної Ради у відносинах із Тимчасовим урядом. Ці війська часто були налаштовані вороже до української влади, особливо в умовах зростання більшовицьких настроїв, а також ускладнювали взаємини з Раднаркомом, зокрема через домовленості про евакуацію козацьких частин на Дон.

Жовтневий переворот 1917 р. у Петрограді кардинально змінив українсько-російські відносини. Генеральний секретаріат не визнав владу більшовиків, а Центральна Рада, проголосивши Третій Універсал, створила Українську Народну Республіку та окреслила програму глибоких політичних і соціально-економічних перетворень. Водночас навіть із запровадженням

власних державних інститутів зберігалася орієнтація на федеративний зв'язок із росією.

Однак, на засіданні Центральної Ради, присвяченому цій проблемі, С. Шелухин, виголосивши історико-правові підстави для оголошення державної незалежності, ставив під сумнів безумовну зовнішню орієнтацію на федерацію з росією. Згодом у праці «Переяславський договір України з московським царем Олексієм 1654 р. і нинішні події» він наголошував однозначно, що з падінням царату Україна фактично повернула свій суверенітет [17, арк. 2].

За таких умов Центральна Рада прагнула заручитися підтримкою держав Антанти та налагодити з ними дипломатичні контакти. У жовтні–листопаді відбулися переговори між С. Петлюрою та представником Франції при російському головнокомандувачеві генералом Ж. Табуї, а його наступник генерал А. Ніссель провів зустріч із М. Грушевським. Водночас керівник французької військової місії в Румунії генерал А. Бертельо інформував Париж про перспективи розвитку українсько-французьких відносин, наголошуючи на доцільності підтримки українського руху за умови його небільшовицького та несепаратистського характеру [14, с. 102].

13 грудня Центральна Рада офіційно проголосила створення Генерального секретаріату міжнародних справ, що стало початком інституційного оформлення української дипломатії. Його очолив О. Шульгин – активний політичний діяч і один із засновників української зовнішньої служби. Він розгорнув дипломатичну діяльність і досяг перших результатів у налагодженні відносин із країнами Антанти, зокрема Францією, Великою Британією, Італією, Швейцарією та Чехословаччиною.

Багато дослідників Української революції вказують, що в листопаді 1917 р. перед керівництвом УНР відкривалося реальне вікно можливостей для налагодження взаємовідносин із державами Антанти. Це могло суттєво

вплинути на подальший перебіг подій і навіть змінити обставини, що призвели до падіння Центральної Ради.

У ситуації нестабільності на фронті Верховний головнокомандувач генерал М. Духонін звернувся до уряду УНР з проханням дозволити перенесення Ставки до Києва. Однак згоду було надано лише щодо Чернігова або Ніжина за умови участі представників України та інших національних формувань. Після призначення більшовиками 20 листопада новим головнокомандувачем прапорщика М. Криленка, генерал М. Духонін був заарештований і вбитий під час більшовицьких подій. Унаслідок цих змін військові місії держав Антанти при російській Ставці 22 листопада 1917 р. перемістилися до Києва. Серед них були представники Англії, Франції, Італії, Бельгії, Японії та Румунії. Їх урочисто зустріли на київському вокзалі за участі українських військових і представників Генерального секретаріату. Делегації також було продемонстровано українські військові частини та навчальні підрозділи, що мало продемонструвати організованість української державності [14, с. 116].

Відтак, восени 1917 р. Київ став важливим центром контактів і перемовин із представниками держав Антанти, насамперед Франції та Великої Британії, які висували різні обіцянки та пропозиції. У цей період помітно посилювався інтерес Антанти до України, що, як зазначають історики Ю. Павленко і Ю. Храмов, було зумовлено передусім побоюваннями ліквідації Східного фронту та перекидання німецьких і австро-угорських військ на Західний фронт, де бойові дії тривали безпосередньо поблизу Парижа [18, с. 75].

На той час австро-німецькі сили на Східному фронті, очолювані генерал-фельдмаршалом Л. Баварським, включали дві німецькі групи армій. Зокрема, група генерала А. фон Лінзінгена (згодом Г. фон Ейхгорна) діяла на українському напрямку та мала значні військові сили, зокрема піхотні й кінні

дивізії з артилерією. У 1918 р. вона була перетворена на групу армій «Київ». В Україні також перебувала 2-га австро-угорська армія генерала Е. Бем-Ермолі чисельністю близько 450 тис. осіб, у складі якої діяв Легіон Українських Січових Стрільців під командуванням підполковника М. Тарнавського [19, с. 307–308].

Зазначмо, що передусім, військові діячі держав Антанти усвідомлювали значення тісних відносин з Україною та намагалися переконати Париж про перспективність усілякої підтримки УНР. Керівник французької військової місії в Румунії і командувач союзними військами на Півдні росії генерал Анрі-Матіас Бертельо у відповідній записці зазначав, що Україна практично відокремилася від росії, має свій парламент і уряд. «Україна – найбагатший в Росії край. Вона може дати приблизно 500 тис. солдатів, її симпатії до Франції відомі ... Оскільки російський уряд все ще не існує (автор мав на увазі уряд білої Росії), а українська Рада стає все більше й більше мишенню для німецьких і більшовицьких сил, я доношу до вашого відома глибоке переконання діяти» [14, с.112–113].

Наприкінці листопада та початку грудня французькі місії у Яссах (генерал Бертельо), у Петрограді (генерал Ніссель) і Париж інтенсивно спілкувалися в питаннях України. На рішучі вимоги Бертельо Париж реагував менше, ніж на пропозиції генерала Нісселя, який писав прем'єрові Франції Ж.Клемансо: «Погоджуюся з послом – ми повинні підтримувати український уряд, але офіційне визнання, здається, передчасне. Теперішня тактика уряду України не дозволяє знати точно, що він чинитиме у майбутньому» [14, с.124]. Загалом, уряд Франції схилився до пропозиції міністерства закордонних справ: «Утримуватися від заохочування до сепаратистської політики і бути надзвичайно обережними у питаннях незалежності України. Радше рекомендувати широку автономію» [14, с.124, 126].

Зовнішньополітична орієнтація УНР на країни Антанти, сформована під впливом зазначених обставин, зазнала певного послаблення, однак остаточно не була змінена. Одним із послідовних прихильників цього курсу залишався генеральний секретар закордонних справ О. Шульгин. 12 грудня він виступив із промовою, у якій визначив основні напрями та найбільш сприятливі перспективи розвитку зовнішньої політики України.

Він зазначав: «Ми змушені спиратися на віддалені західні держави. Ми повинні сказати цим державам – якщо вони хочуть допомогти Україні, то мусять дати відповідь на нашу ноту. Вони повинні визнати Українську республіку і надіслати сюди офіційних послів. Цим самим вони зміцнять наше становище» [14, с.129].

О. Шульгин домігся підтримки генерала А. Бертельо, який у середині грудня звернувся до президента Франції Ж. Клемансо з пропозицією негайного визнання України та вжиття заходів для встановлення міждержавних відносин. У своєму зверненні він наголошував, що визнання України могло б сприяти стримуванню австрійського просування, послабленню впливу гасел «миру за будь-яку ціну», а також відкрити можливості для французької участі у військовій організації, контролі постачання і транспортних комунікацій. На його думку, підтримка Української республіки мала бути посилена відповідно до ступеня її орієнтації на інтереси Антанти [14, с. 136].

Водночас, попри українські вимоги офіційного визнання та встановлення дипломатичних відносин, Франція обмежилася направленням генерала Ж. Табуї як комісара при уряді УНР. 5 (18) грудня 1917 р. він передав В. Винниченку листа з проханням про зустріч для обговорення українсько-французьких відносин [20, арк. 10–10 зв]. Варто зазначити, що до цього В. Винниченко відмовлявся від контактів із представниками

військових місій, наполягаючи на веденні переговорів лише з офіційними послами після формального визнання України країнами Антанти.

Позицію голови уряду УНР підтримував і О. Шульгин, який 17 грудня у розмові з впливовим французьким журналістом Жаном Пелісьє наголосив, що Україна потребує офіційного міжнародного визнання. Він підкреслював, що контакти з численними неуповноваженими представниками є безрезультатними, тому Україна очікує переговорів лише з компетентними дипломатами і вимагає реальних рішень, а не лише обіцянок [14, с. 170].

У Парижі тим часом не існувало єдиної позиції щодо українського питання. Після того як стало відомо про участь української делегації як спостерігачів у перемовинах у Бресті між Раднаркомом і Центральними державами, 23 грудня було скликано спеціальну нараду за участю Ж. Клемансо, міністра закордонних справ С. Пішона, маршала Ф. Фоша, а також британських представників. Французька сторона загалом схилилася до більш прихильної оцінки України, тоді як британська пропонувала обмежитися політичною підтримкою без офіційного визнання. Зрештою генералу А. Нісселю було передано вказівки: Франція не може офіційно визнати уряд УНР без узгодження з союзниками, але підтримує принцип самовизначення народів і готова надавати українському руху моральну та матеріальну підтримку [21, с. 70].

20 грудня 1917 р. почалася Перша українсько-більшовицька війна, а вже 23 грудня більшовицькі війська захопили Харків і розпочали наступ у напрямку Києва. У цей критичний період генерал Ж. Табуї надсилав до Парижа тривожні повідомлення із закликом якнайшвидше вирішити питання визнання України, застерігаючи, що інакше ініціативу може перехопити Німеччина, яка здатна запропонувати УНР вигідні умови миру. Водночас його донесення надійшло до французького МЗС із суттєвою затримкою – лише наприкінці січня 1918 р., а 5 лютого було отримано також доповідь

генерала А. Бертельо, в якій підкреслювалося стратегічне значення України та доцільність концентрації зусиль Антанти саме на цьому напрямі [14, с. 166].

Наприкінці грудня 1917 р. Україна опинилася в умовах реальної військової загрози, оскільки власних збройних сил для протидії більшовицькій агресії фактично не мала. У цій ситуації 24 грудня уряд УНР звернувся до держав Центральних держав і Антанти з нотою про участь у Брестських мирних переговорах. Від 4 січня українська делегація на чолі з В. Голубовичем розпочала участь у конференції, виходячи з необхідності припинення війни та стримування більшовицького наступу.

Водночас українське керівництво прагнуло зберегти й контакти з Антантою. Серед прихильників такої орієнтації були впливові діячі УНР – О. Шульгин, С. Петлюра, В. Винниченко, а також М. Грушевський, який публічно не підтримував пронімецьких позицій і наголошував на важливості збалансованої зовнішньої політики.

У грудні 1917 р. голова французької військової місії генерал Ж. Табуї у своєму листуванні з В. Винниченком зазначав, що, хоча союзні держави ще не ухвалили остаточного рішення про офіційне визнання України, вони загалом прихильно ставляться до уряду УНР і розглядають можливість її майбутнього союзу з Антантою. 22 грудня (3 січня) Ж. Табуї повідомив В. Винниченку про передачу документів, які, за його словами, засвідчували визнання Францією української державності [20, арк. 10–10 зв]. Подібну позицію висловив і представник Великої Британії П. Баге, який запевнив у доброзичливих намірах своєї держави та готовності підтримувати Україну у процесі формування її державних інституцій [22].

У ті дні, коли УНР була визнана Францією де факто незалежною державою, член французького посольства у Швейцарії граф де Шатоне писав

М. Тишкевичу: «Отже, ми представлені офіційно перед новою державою, до існування якої Ви спричинилися з таким запалом» [23, арк.29].

Однак ці заяви представників Антанти не означали офіційного визнання незалежності України і не були закріплені урядовими рішеннями. Крім того, обіцяна підтримка залежала від участі УНР у війні проти Центральних держав, що ускладнювалося виходом більшовицької Росії з воєнного конфлікту.

Відповідно до домовленостей Франції та Великої Британії Україна була віднесена до французької сфери впливу, тому генерали А. Бертельо і Ж. Табуї домоглися направлення української делегації до Ясс для переговорів з Антантою. 16 січня представники УНР на чолі з А. Галіпом зустрілися з делегаціями Франції, Великої Британії, США та Італії, висунувши вимоги визнання незалежності, встановлення дипломатичних відносин і надання допомоги.

Проте західні держави висунули численні застереження, які ускладнювали реалізацію цих пропозицій, що призвело до відсутності конкретних результатів. Після проголошення IV Універсалу та визнання УНР Центральними державами інтерес Антанти до України помітно зменшився. У лютому 1918 р. А. Бертельо зазначав, що незалежність України суперечить інтересам союзників, які розраховували на відновлення єдиної Росії як противаги Центральним державам [14, с. 215].

Доречно зазначити, що ще до укладення УНР Брестського мирного договору позиція Антанти, насамперед Франції, щодо України та росії фактично визначилася. Після входження до Києва військ більшовицької росії командувач М. Муравйов провів зустріч із представниками Антанти, на якій генерал Ж. Табуї заявив про незгоду Франції з незалежністю УНР і її Брестськими домовленостями. У своєму звіті до Парижа він також повідомляв про встановлення контактів із більшовицькою владою та відмову

залишатися в Києві. Після отримання дозволу з Парижа французька місія (близько 100 осіб) та інші представники Антанти 23 лютого 1918 р. залишили Київ. За даними М. Муравйова, під час зустрічі 13 лютого представники Антанти висловлювали лояльність до нової влади, засуджували IV Універсал Центральної Ради та її мирні угоди з Центральними державами [21, с. 72].

Відносини між Україною та США склалися доволі складно. Після появи в Києві військових місій Великої Британії та Франції у вересні 1917 р. з Москви прибув колишній американський консул у Римі Дуглас Дженкінс. Водночас посол США в Петрограді застеріг його від будь-якого визнання українського уряду. У результаті Дженкінс мав лише одну неофіційну зустріч з О. Шульгиним і фактично залишався спостерігачем подій Української революції. Така позиція відображала політику США, які розглядали Росію як єдину державу, а українське питання – як її внутрішню справу.

Як зазначає О. Павлюк: «головним завданням Антанти і США у грудні 1917 р. було збереження Східного фронту проти Німеччини, тому союзники шукали в межах колишньої російської імперії сили, здатні продовжити війну до перемоги. Водночас на Заході виходили з того, що такою силою може бути лише об'єднана Росія, що підтверджували заяви держсекретаря Р. Лансінга та «14 пунктів» президента В. Вільсона, де українське питання взагалі не згадувалося» [12, с. 75].

Важливу роль у формуванні такого ставлення до України відігравали звіти посла Д. Дженкінса до Вашингтона, в яких він без належних підстав звинувачував керівництво Центральної Ради у пронімецьких симпатіях та критикував її «соціалістичний» курс. Загалом Антанта і США негативно сприймали один із ключових принципів української зовнішньої політики – ідею загального миру без анексій і контрибуцій, проголошену у ноті Генерального секретаріату УНР від 24 грудня 1917 р. Додатковим чинником неприхильного ставлення Заходу була автономістська модель державного

будівництва, якої дотримувалася Центральна Рада. Через це протягом 1917 р. не було створено повноцінного зовнішньополітичного відомства, що обмежувало можливості України на міжнародній арені. Лише в грудні 1917 р. О. Шульгин здійснив перші кроки до встановлення контактів із урядом США.

Однак, не отримавши реальної підтримки від Антанти і США та не досягнувши перспектив міжнародного визнання, українське керівництво дедалі більше схилялося до ідеї сепаратного миру з Центральними державами, оскільки західні країни не відреагували на українські мирні ініціативи.

Висновки. Дослідження показує, що міжнародне становище Української Центральної Ради формувалося в умовах гострої боротьби світових державних інтересів під час Першої світової війни. Політика УЦР щодо країн Антанти була спрямована на здобуття міжнародного визнання та підтримки, однак зіткнулася з небажанням союзників руйнувати концепцію «єдиної Росії» як майбутнього партнера у повоєнній Європі.

Антанта розглядала українське питання переважно крізь призму воєнної доцільності та збереження Східного фронту, що зумовило її непослідовну й обмежену підтримку УНР. Водночас внутрішні чинники – відсутність сталої дипломатичної служби, автономістська модель державності та політична нестабільність – зменшували ефективність зовнішньополітичних зусиль Центральної Ради. У результаті дипломатичні контакти з Антантою не привели до офіційного визнання УНР і не забезпечили їй необхідної міжнародної підтримки.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на більш детальний аналіз двосторонніх контактів УЦР з окремими державами Антанти, а також на вивчення внутрішніх механізмів прийняття зовнішньополітичних рішень у Києві. Перспективним є також порівняльне дослідження політики Антанти

щодо України та інших національних рухів на теренах колишньої російської імперії. Особливої уваги потребує аналіз діяльності українських дипломатичних місій і персонального внеску провідних діячів у формування міжнародного іміджу УНР.

Список використаних джерел

1. Грушевський М.С. Хто такі українці і чого вони хочуть. К.: Т-во «Знання» України, 1991. 248 с.
2. Винниченко В. Відродження нації: (Історія української революції, (марець 1917 р. – грудень 1919 р.): В 3-х ч. К.; Відень, 1920. Ч.1. 348 с.
3. Дорошенко Д.І. Історія України, 1917-1923. В 2-х т.: Т.1. Доба Центральної Ради. К.: Темпора, 2002. 320 с.
4. Шульгин О. Я. Політика : державне будівництво України і міжнародні справи. Статті, документи, промови. К.: Друкарь, 1918. 110 с.
5. Верстюк В. Українська Центральна Рада: від створення до проголошення Української Народної Республіки. Щорічник центру досліджень України. rocznik centrum studiów nad ukraiiną. copyright by studium europu wschodniej uw, warszawa 2023 uniwersytet warszawski № 1/2023. С. 15–40. URL: <https://studium.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2024/12/CSU-jednolite.pdf>
6. Веденєєв Д.В. Дипломатична служба Української держави 1917 – 1923 роки. К.: Національна академія СБУ, 2007. 261 с.
7. Дацків І. Б. Роль дипломатичних представництв УНР у боротьбі за міжнародне визнання державності. Науковий журнал. Гуманітарні студії: історія та педагогіка. Вип. 2(10). Тернопіль, ЗУНУ. 2025. С. 71–81. DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2025.02.071>

8. Дацків І., Полич М. Дипломатична стратегія Української Центральної Ради: між автономією та незалежністю. Вісник гуманітарних наук, (18). 2026 <https://doi.org/10.5281/zenodo.19753166>
9. Дацків І. Б. Політичні взаємини Тимчасового уряду росії та Української Центральної Ради у 1917 році: між конфліктом і компромісом. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки. Тому 37 (76) № 1, 2026. С. 36–43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2026/1.6>
10. Довгалець О. Українська Центральна Рада та партії національних меншин: сучасна українська історіографія. Молодий вчений, 7 (119), 2023. С. 14–19. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-7-119-3>
11. Кучерук О. Українська Центральна Рада: 1917–1918 роки. К.: Балтія-Друк, 2018. 127 с. URL: <https://prom.ua/ua/p2354643727-avtor-oleksandr-kucheruk.html>
12. Павлюк О. Боротьба України за незалежність і політика США (1917–1923). К.: Academia, 1996. 188 с.
13. Озель В.І. Роль та місце конституційних актів Української Центральної Ради в історії українського державотворення. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». Ужгород, № 1. 2024. С. 60–66. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.9>
14. Косик В. Франція і Україна. Становлення української дипломатії (березень 1917 – лютий 1918). Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 264 с.
15. История Первой мировой войны. 1914–1918. В 2-х т. Т.2. М., 1975. 606 с.
16. Дацків І. Б. Українська дипломатія (1917 – 1923 рр.). у контексті світової історії: Монографія. Тернопіль: КРОК, 2013. 621 с.

17. Центральний державний архів вищих органів влади і управління (далі ЦДАВО України). Ф. 4465. Колекція окремих документальних матеріалів українських емігрантських установ, організацій і осіб. 1901–1948 рр. Оп. 1. Спр. 972. Арк. 2.

18. Павленко Ю., Храмов Ю. Українська державність у 1917 – 1919 рр. (історико-генетичний аналіз). К., 1995. 262 с.

19. Залесский К. А. Первая мировая война. Правители и военачальники. М., 2000. 570 с.

20. ЦДАВО України. Ф.2592. Фонд Народного міністерства закордонних справ УНР. Оп. 3. Спр. 3. Арк. 10–10 зв.

21. Дацків І. Б. Брест 1918: європейський прорив України. Монографія. Тернопіль: Астон, 2008. 254 с.

22. Дацків І. Б., Баб'як М. О., Дикий В. В. Вісник гуманітарних наук. 6/2025.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15192871>

23. Центральний державний історичний архів у м. Львові (далі ЦДІА у м. Львові). Ф.681. Особистий фонд Михайла Тишкевича – дипломата і політичного діяча УНР. Оп.1. Спр.5. Арк. 29.